

Кошіль Віра Іванівна

**АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ НЕДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ
СФЕРИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ**

Анотація. У статті розглядаються особливості вітчизняного законодавства у сфері соціального захисту дітей та молоді, з наукових позицій висвітлюються сутність та основні завдання соціальної політики держави; розкривається співвідношення соціального захисту, соціальної допомоги та соціальної підтримки як механізму державного управління системою соціального захисту дітей та молоді в умовах зростання ролі інститутів громадянського суспільства; аналізуються проблеми правового регулювання діяльності недержавних організацій та установ сфери соціального захисту дітей та молоді з урахуванням досвіду діяльності Благодійної організації «Фонд «Асперн».

Ключові слова: соціальна політика, соціальний захист, суб'єкти соціального захисту дітей та молоді, принципи соціального захисту дітей та молоді, законодавча база соціального захисту дітей та молоді, норми соціального захисту дітей та молоді, громадське об'єднання, громадська організація, громадська спілка, благодійна організація, недержавна установа сфери соціального захисту дітей та молоді.

Кошель Вера Ивановна

**АНАЛИЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ
СФЕРЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ ДЕТЕЙ И МОЛОДЕЖИ**

Аннотация. В статье рассматриваются особенности отечественного законодательства в сфере социальной защиты детей и молодежи, с научных позиций освещаются сущность и основные задачи социальной политики государства; раскрывается соотношение социальной защиты, социальной помощи и социальной поддержки как механизма государственного управления системой социальной защиты детей и молодежи в условиях возрастания роли институтов гражданского общества; анализируются проблемы правового регулирования деятельности негосударственных организаций и учреждений сферы социальной защиты детей и молодежи с учетом опыта деятельности благотворительной организации «Фонд» Асперн».

Ключевые слова: социальная политика, социальная защита, субъекты социальной защиты детей и молодежи, принципы социальной защиты детей и молодежи, законодательная база социальной защиты детей и молодежи, нормы социальной защиты детей и молодежи, общественное объединение, общественная организация, общественный союз, благотворительная организация, негосударственное учреждение сферы социальной защиты детей и молодежи.

**ANALYSIS OF LEGISLATIVE AND NORMATIVE FRAMEWORK
OF THE ACTIVITIES OF NON-GOVERNMENTAL INSTITUTIONS
IN THE FIELD OF SOCIAL PROTECTION OF CHILDREN AND YOUTH**

Abstract. *This article examines the particularities of Ukrainian legislation in the field of social protection of children and youth; highlights the essence and the principal objectives of the social policy of Ukraine from the scientific perspective; reveals the correlation between social protection, social aid and social support as a mechanism of state governance of the system of social protection of children and youth in the conditions of the increase of the role of civil society institutions. It also analyzes the issues of legal governance of the activities of non-governmental organizations and institutions in the field of social protection of children and youth, taking into account the social work experience of the Charitable organization "Foundation "Aspern".*

Key words: *social policy, social protection, subjects of social protection of children and youth, principles of social protection of children and youth, legislative framework of social protection of children and youth, the standards of social protection of children and youth, civic society, civic organization, charitable organization, non-governmental institution in the field of social protection of children and youth.*

Постановка проблеми

Розглядаючи проблему нормативно-правового забезпечення діяльності недержавних установ сфери соціального захисту дітей та молоді, слід зазначити, що в Конституції України зафіксовано реалізацію соціальних прав та державних соціальних гарантій (ст. 43), права на соціальний захист (ст. 46), права на житло (ст. 47), достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї (ст. 48), на охорону здоров'я (ст. 49), права дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на державне утримання (ст. 52), права на освіту (ст. 53) [11].

Огляд закріплених у Конституції України соціальних прав і гарантій дітей та молоді підтверджує вплив таких важливих міжнародно-правових актів, як: Загальна декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 році; Європейська соціальна хартія, прийнята Радою Європи у 1996 році; Європейський кодекс соціального забезпечення, прийнятий Радою Європи у 1964 році. Зокрема, у ст. 2 Загальної декларації зазначається, що «кожна людина має право на соціальне забезпечення і на здійснення необхідних для підтримки гідності і для вільного розвитку її особи прав у економічній, соціальній і культурній галузях» [1]; Європейська соціальна хартія визначає право на соціальне забезпечення (ст. 12), право на соціальну і медичну допомогу (ст. 13), право на користування послугами соціальних служб (ст. 14), право сім'ї на соціальний, правовий та економічний захист (ст. 15), право дітей та підлітків на соціальний, правовий та економічний захист (ст. 17) [9].

Актуальність проблеми дослідження. Стає очевидним, що у більшості положень Конституції України щодо соціальних прав та соціальних гарантій відображено вирішення цих питань у напряму поступового переходу країни до

європейської моделі соціального захисту різних категорій населення, включаючи дітей та молодь.

У зв'язку з цим набуває актуальності висвітлення питання наявного рівня соціальних гарантій й створення механізмів соціального захисту сім'ї, дітей та молоді через удосконалення важливого інструменту соціальної політики – нормативно-правового забезпечення діяльності недержавних організацій у сфері соціального захисту. Цього вимагають також процеси інтеграції нашої держави до Європейського Співтовариства та участь України в ряді міжнародних договорів щодо реалізації соціальних прав людини. До них слід віднести: угоду про партнерство між Україною і Європейським Співтовариством та її державами-членами (1994), в якій визначені основні пріоритети зміцнення соціально-економічних зв'язків; спільну стратегію Європейського Союзу щодо України (1999), спрямовану на розвиток прозорої та стабільної правової, нормативної й інституційної бази у сфері соціального забезпечення різних категорій населення України; План дій «Україна – Європейський Союз» (2005), яким передбачається посилення діалогу та співробітництва з соціальних питань наближення стандартів України до стандартів та практики Європейського Союзу у сфері соціальної політики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Слід відмітити, що прикладні аспекти соціального захисту розроблено в працях В. Новікова, С. Попова, І. Сироти, В. Скуратівського та ін. Зміст поняття «соціальний захист» розкрито в працях Е. Гансової, Е. Лібанової, О. Палій, Ю. Шклярського, П. Шевчука.

У дослідженнях С. Алексєєва, В. Бабкіна, А. Венгерова, А. Бабенка, Д. Гордієнка, Ю. Килимника, Л. Кривачук, В. Бульби, М. Москаленка, О. Березовської-Чміль, В. Співака, В. Якушика висвітлюються сутність та особливості соціальної політики української держави. Проблема формування системи соціального захисту та обґрунтування її застосування в умовах реформаційних суспільних процесів присвячено праці А. Авілової, Ю. Волкова, С. Городянка, В. Гутника, В. Єременка, В. Зуєва, Ж. Володченко, О. Макарової, В. Руденка, Н. Кривоконя та ін. Вивчення сфери соціального захисту дітей та молоді є предметом наукових досліджень А. Крупника, В. Собченко, М. Туленкова, А. Халецької, Н. Романової, Г. Дмитренка, В. Скуратівського, Г. Поповича, А. Капської, І. Миговича, І. Зверєвої, Р. Вайноли, які розглядають дану проблему в контексті формування й реалізації соціальної політики держави, створення механізму державного управління системою соціального захисту дітей та молоді, визначення ролі та місця соціальних установ у зазначених процесах.

Проблему нормативно-правового регулювання сфери соціального захисту різних категорій населення, включаючи дітей та молодь, сьогодні активно досліджують вітчизняні та зарубіжні вчені, серед яких Б. Руденко, С. Юр'єв, В. Галай, О. Ващук, К. Дубич, М. Черенко, І. Ковчина, П. Павленок, О. Безпалько, А. Белінська, Є. Холостова, А. Сорвіна, М. Іжа, Є. Захаров, В. Воронкова та ін. Проте, не дивлячись на велику увагу науковців до зазначеної проблеми, недостатньо дослідженими ще

залишається питання нормативно-правового забезпечення діяльності недержавних установ сфери соціального захисту дітей та молоді.

Виклад основного матеріалу

Основна частина (розкриває особливості українського законодавства у сфері соціального захисту дітей та молоді й механізм правового регулювання діяльності недержавних установ сфери соціального захисту дітей та молоді з урахуванням досвіду діяльності Благодійної організації «Фонд «Асперн»).

У контексті означеної проблеми розглянемо сутність соціальної політики у сфері соціального захисту дітей та молоді. У широкому розумінні соціальна політика виступає як система інституційних і надінституційних, державних і громадських, суспільних і особистих, індивідуальних способів і форм діяльності, спрямованих на створення умов для всебічної самореалізації потенціалу людини, розкриття її сутнісних сил. Залишаючись відкритою, складною системою, вона включає в себе ряд підсистем: органи управління, наукові установи, освітні заклади, служби профорієнтації та зайнятості, управління праці та соціального захисту населення, процедури управління, організаційні й педагогічні заходи, матеріально-технічну базу, комп'ютерні технології, інформаційне забезпечення [6].

Соціальна політика у суспільстві реалізується через програми, які базуються на законодавчій базі, постановах, положеннях, інших урядових рішеннях, втілення в життя яких на різних рівнях виконавчої влади забезпечує задоволення соціальних потреб, соціальний захист, надання соціальних послуг різним категоріям населення, що забезпечує соціальну захищеність і відповідно соціальну справедливість у громадянському суспільстві. Відтак, головна мета соціальної політики держави полягає у створенні умов для підвищення рівня соціального захисту та соціальної безпеки у суспільстві, досягнення соціальної злагоди, стабільності та соціальної цілісності.

Наразі, завдання соціальної політики у сфері соціального захисту дітей та молоді включають: надання захисту й допомоги вразливим категоріям дітей та молоді; вирішення проблем дитячої бездоглядності та безпритульності; подолання соціального сирітства; піклування, підтримку сім'ї, дітей, молоді; реалізацію прав і свобод особистості; зміцнення ролі соціальних інститутів та організацій, діяльність яких спрямована на забезпечення відповідних умов для утримання, виховання, освіти, всебічного розвитку дитини, становлення підлітка й молодої людини.

До основних принципів, на яких ґрунтується законодавча база соціального захисту дітей та молоді, віднесено такі:

- правове оформлення державного втручання в соціальні процеси у сфері захисту дітей та молоді;
- формування правового механізму соціального захисту як сукупності державних гарантій дотримання прав дитини, підлітка, молодої людини;
- здійснення диференційованого підходу до дітей та молоді залежно від соціальної категорії, соціального становища, віку, ступеня економічної самостійності, родинних зв'язків;
- інтегрованість і багаторівневість системи соціального захисту дітей та молоді (державні органи влади – інститути права й соціального захисту –

громадські організації – недержавні установи) з чітким визначенням прав, відповідальності і функцій кожного суб'єкта управління соціальним захистом дітей та молоді [15, с. 36].

У процесі вивчення українського законодавства у сфері соціального захисту дітей та молоді виділено такі категорії суб'єктів: працююча молодь; безробітна молодь; діти і молодь, які навчаються; молоді сім'ї (у тому числі неблагополучні сім'ї та сім'ї групи ризику); діти і молодь, які мають відхилення в здоров'ї (діти-інваліди); молоді інваліди; діти і молодь, хворі на наркоманію, алкоголізм, СНІД; діти і молодь, які мають відхилення в поведінці; неповнолітні і молодь, які відбувають покарання у вигляді позбавлення волі, а також ті, хто звільнився з установ після відбуття покарання; молодіжні та дитячі організації, об'єднання; обдаровані діти і молодь; діти-сироти і діти, батьки яких позбавлені батьківських прав; біженці, переселенці та ін.

З огляду на зазначене, відмітимо, що в нашому дослідженні переважаючими є такі категорії дітей та молоді: діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування; діти з багатодітних сімей; діти з малозабезпечених сімей; діти з неповних сімей; діти з прийомних сімей.

Підкреслимо також, що відповідно до ієрархії соціальних цінностей у дослідженні виокремлено основні норми соціального захисту дітей та молоді: що регулюють діяльність суспільства щодо означених соціальних груп; які визначають обов'язки громадян перед сім'єю, суспільством, самими собою; норми – заборони, що коригують взаємовідносини дітей, підлітків і молоді із суспільством на різних рівнях: соціальному, міжособистісному та особистісному.

У зазначеному контексті ми приєднуємося до думки вчених, які розглядають соціальний захист дітей та молоді як систему заходів, спрямованих на відновлення або створення зовнішніх соціально-економічних умов, які забезпечують на сучасному рівні виживання і розвиток дітей та молоді, на подолання ситуації, коли дії окремих осіб чи соціальних інститутів наносять безпосередню шкоду здоров'ю, психічному, моральному, інтелектуальному розвитку дитини, обмежують можливості молодої людини, її життєвий та професійний розвиток [11, с. 51].

Відмітимо, що дане визначення вимагає уточнення, а саме: це система економічних, соціальних, правових, педагогічних та організаційних заходів, які створюють для незахищених категорій дітей та молоді відповідні умови щодо задоволення їх соціальних потреб, збалансування соціальних інтересів, здійснення соціальних послуг, надання соціальної допомоги та соціальної підтримки, передбачених законодавством.

За такого підходу можна припустити, що співвідношення між соціальним захистом, соціальною допомогою та соціальною підтримкою через надання соціальних послуг створює механізм державного управління системою соціального захисту дітей та молоді як багатокомпонентною та досить розгалуженою за управлінською природою сукупністю процесів, функцій, організаційних структур, внутрішніх та зовнішніх взаємозв'язків [7, с. 32–33].

На практиці цей механізм діє через державну систему соціального захисту, яка включає відповідні міністерства та відомства. У своїй діяльності вони

керуються Конституцією України, Конституційною угодою між Президентом України та Верховною Радою України, законами України, постановами Верховної Ради України, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, а також положеннями про міністерства.

Відповідно до цього, основними міністерствами в Україні, що здійснюють соціальну політику, є: Міністерство праці та соціальної політики, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство освіти і науки, Міністерство культури і мистецтв, Міністерство юстиції, Міністерство внутрішніх справ, Міністерство інформації, Державний комітет у справах молоді, спорту і туризму. В широкому розумінні діяльність даних державних структур за своєю сутністю та призначенням підпорядкована реалізації соціальних прав та забезпеченню соціальних гарантій дітей та молоді в умовах переходу країни до європейської моделі соціального захисту [13].

Надалі охарактеризуємо правову основу соціального захисту дітей та молоді, яка являє собою сукупність юридичних норм, юридичних процедур, умов і порядку їх реалізації, а також функцій і повноважень, які виникають у процесі організації діяльності й управління сферою соціального захисту дітей та молоді.

По-перше, вона базується на законах України: «Про охорону дитинства», «Про соціальні послуги», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей», «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

По-друге, найбільш значущими законодавчими актами, що регулюють функціонування системи освіти й виховання дітей та молоді, є закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», які встановлюють право дитини на освіту і обов'язок держави забезпечити це право на різних етапах життя дитини на основі рівних можливостей.

По-третє, до підзаконних нормативно-правових актів у сфері соціального захисту дітей та молоді в Україні належать: Загальнодержавна програма «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року, Стратегія реформування системи надання соціальних послуг, Концепція Державної цільової соціальної програми підтримки сім'ї до 2016 року.

По-четверте, серед інших нормативно-правових актів важливими є: Укази Президента України «Про першочергові заходи щодо захисту прав дітей», «Про додаткові заходи щодо захисту прав та законних інтересів дітей», «Про заходи щодо забезпечення захисту прав і законних інтересів дітей», «Про питання щодо забезпечення реалізації прав дітей в Україні», «Про Національну стратегію профілактики соціального сирітства на період до 2020 року», «Про невідкладні заходи щодо забезпечення додаткових соціальних гарантій окремим категоріям громадян»; Постанови Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо вдосконалення соціальної

роботи із сім'ями, дітьми та молоддю», «Про затвердження Державної цільової соціальної програми підтримки сім'ї до 2016 року» та ін.

Вищезазначені документи регулюють законні соціальні права кожної дитини, її батьків чи опікунів, забезпечують захист дитини від усіх форм дискримінації або покарання, встановлюють гарантований державою рівень матеріальної підтримки сімей з дітьми шляхом надання державної грошової допомоги з урахуванням складу сім'ї, її доходів та віку дітей, визначають організаційні і правові засади соціальної роботи з дітьми та молоддю, попередження насильства в сім'ї, подолання дитячої безпритульності та бездоглядності серед дітей, запобігання соціальному сирітству, надання соціальних послуг особам, які перебувають у складних життєвих обставинах, реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування тощо.

Окрім того, вони визначають правові, організаційні, соціальні засади й гарантії державної підтримки дітей, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, забезпечують охорону дитинства в Україні як стратегічний загальнонаціональний пріоритет щодо реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та всебічний розвиток, ураховуючи її нахили, здібності, таланти [8].

У даному контексті окремо зазначимо роль Закону України «Про охорону дитинства» [5], який встановлює основні засади державної політики у сфері соціального захисту дітей та молоді. Відповідно до цього закону держава сприяє трудовим колективам, громадським та благодійним організаціям, іншим об'єднанням громадян та фізичним особам у їх діяльності, спрямованій на поліпшення становища дітей, охорону їх прав та інтересів, заохочує розвиток усіх форм благодійності, патронату і спонсорства щодо дітей та молоді шляхом надання податкових, інвестиційних, кредитних та тарифних пільг у порядку, встановленому законами України. Як бачимо, Закон значно розширив сферу впливу недержавного сектору на систему соціального захисту дітей та молоді.

На цій основі відмітимо, що важливою складовою даної системи сьогодні є недержавні організації й установи, які здійснюють свою діяльність відповідно до статутних документів, цивільно-правових договорів, в яких визначено перелік соціальних послуг, категорії осіб, яким вони надаються, за наявності відповідної підготовки їх працівників, з дотриманням державних стандартів соціальних послуг, етичних, правових норм і принципів надання соціальних послуг дітям та молоді.

Нині в Україні створено досить розгалужену мережу недержавних організацій (громадських об'єднань та благодійних фондів), які на професійному рівні надають необхідні соціальні послуги у сфері соціального захисту дітей та молоді, успішно проводять адаптацію соціальних європейських програм до українських реалій та розробляють і втілюють нові форми і методи роботи з соціально незахищеними дітьми, підлітками та молоддю. Так, на 1 січня 2009 р. в Україні було зареєстровано 61610 громадських організацій, 11972 – благодійних, 21828 – релігійних, 4536 – об'єднань громадян (релігійних організацій, профспілок) [12].

Проте зауважимо, що тільки близько 10% недержавних організацій є реально діючими. Крім того, діяльність порядку 85 % недержавних організацій зосереджена на рівні міст, районів, областей і охоплює обмежену кількість отримувачів послуг.

У зазначеному контексті важливим стало прийняття законів України в нових редакціях «Про громадські об'єднання» (2012), «Про громадські організації» (2012), «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (2013). Зокрема, у Законі України «Про громадські об'єднання» (ст.1) [2] введено поняття громадського об'єднання, громадської організації та громадської спілки. Так, громадське об'єднання визначається як добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів; громадська організація – як громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи; громадська спілка – як громадське об'єднання, засновниками якого є юридичні особи приватного права, а членами (учасниками) можуть бути юридичні особи приватного права та фізичні особи.

У Законі України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (ст.1) [3] введено поняття «благодійна організація»: це юридична особа приватного права, установчі документи якої визначають благодійну діяльність в одній чи кількох сферах, визначених цим Законом, як основну мету її діяльності. Закон України «Про соціальні послуги» дає визначення державного та недержавного секторів (ст. 12) [4]. Цивільний кодекс України дає поняття юридичної особи приватного права (недержавна) та юридичної особи публічного права (державна). Проте констатуємо, що в законодавстві немає поняття недержавної організації сфери соціального захисту дітей та молоді.

Відтак, враховуючи особливості вітчизняного законодавства та зазначаючи вплив недержавного сектору на соціальну сферу, недержавна установа сфери соціального захисту дітей та молоді визначається нами як: недержавна, некомерційна, неприбуткова організація зі статусом юридичної особи, яка утворена громадянами України на добровільній основі з метою забезпечення соціального захисту вразливих категорій дітей та молоді; має відносно стійку організаційну структуру, систему управління, ресурсне забезпечення; взаємодіє з органами державної влади та неурядовими організаціями; діє на підставі законодавчих і відомчих актів, що регулюють відповідні відносини у сфері утворення, реєстрації діяльності та припинення установи в Україні.

Узагальнюючи вищезазначене, відмітимо, що проблема вивчення сутності, змісту, напрямів та особливостей діяльності недержавних установ у сфері соціального захисту дітей та молоді є важливою й актуальною, і вимагає, перш за все, вдосконалення нормативно-правової бази. Це дасть можливість здійснювати дієву соціальну політику з урахуванням провідної ролі державних структур, зростаючої активності громадських організацій і недержавних установ, які створюють та ініціюють нові програми й проекти, направлені на подолання соціальних проблем, наближаючи вітчизняну систему соціального захисту дітей та молоді до характеристик і ознак відповідних зарубіжних систем.

На цій основі охарактеризуємо діяльність недержавної організації у сфері соціального захисту дітей та молоді – «Благодійна організація «Фонд «Асперн» (далі – БФ «Асперн»).

БФ «Асперн», заснований 13 березня 2000 року, є неприбутковою, некомерційною організацією, яка займається благодійною діяльністю в м. Києві та Київській області. Об'єктом піклування Фонду є: діти-сироти, діти, які позбавлені батьківської опіки та піклування, малозабезпечені та багатодітні сім'ї і родини, які потребують соціальної підтримки та допомоги, самотні матері з дітьми, сім'ї переселенців.

БФ «Асперн» здійснює зв'язок та взаємодію з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, органами соціальної роботи та його суб'єктами, а також з навчальними закладами та установами освіти, медичними закладами, громадськими структурами, з іншими недержавними установами й організаціями сфери соціального захисту дітей та молоді щодо створення системи дієвої, раціональної й своєчасної допомоги та підтримки сімей, дітей та молоді, які опинилися в стані соціального ризику, відповідно до їх інтересів, потреб, можливостей.

Надалі висвітливо досвід експериментальної діяльності БФ «Асперн» як розробника та виконавця низки соціальних програм у Дарницькому районі м. Києва, а саме:

1. Соціальний гуртожиток «Дім на половині дороги», метою функціонування якого є створення умов для соціальної адаптації осіб, що в ньому проживають та їх підготовка до самостійного життя. Право на тимчасове проживання в гуртожитку мають діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, віком від 15 до 18 років, а також особи з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, віком від 18 до 23 років. З 2007 року по теперішній час у гуртожитку проживало 32 особи. З них 23 вибуло у зв'язку з отриманням власного житла та поверненням у власне житло після того, як воно було відремонтоване за допомогою Фонду. На даний час в гуртожитку проживає 12 осіб (дітей-сиріт; дітей, позбавлених батьківського піклування; дітей, які не мають власного житла).

2. «Центр соціально-психологічної реабілітації дітей», метою функціонування якого є соціальний захист осіб, що в ньому проживають, надання їм комплексної соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової та інших видів допомоги. Право на тривале (стаціонарне) перебування в Центрі мають: діти віком від 3 до 16 років, які опинились у складних життєвих обставинах. З 2007 року по теперішній час соціально-психологічну реабілітацію в Центрі пройшло більше 100 дітей.

3. «Центр інтегративного професійного навчання дітей та молоді Дарницького району м. Києва», метою діяльності якого є формування основ професійного розвитку дітей з кризових, багатодітних та малозабезпечених сімей, підвищення рівня обізнаності дітей у питаннях вибору майбутньої професії, їх підготовки до самостійного життя. Першочергове право на навчання в Центрі мають діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, вихованці спеціалізованої школи-інтернату №12 віком від 12 до 23 років, а також діти пільгових категорій та молодь віком від 12 до 35 років. Щороку в центрі навчається та бере участь у заходах більше 100 дітей.

4. «Центр матері та дитини», основним напрямом діяльності якого є впровадження нових форм і методів підтримки вагітних жінок та матерів з малолітніми дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, що перешкоджають виконанню материнського обов'язку. З часу відкриття у Центрі

перебувало 8 матерів з дітьми та вагітних жінок. Окрім того, під соціальним супроводом працівників Центру знаходяться матері з дітьми, які опинились у складних життєвих обставинах та потребують соціальної, психологічної та матеріальної допомоги.

5. Проект «Допомога сім'ям, які знаходяться в складних життєвих обставинах», метою якого є надання комплексу соціальних послуг сім'ям та іншим особам, які перебувають в складних життєвих обставинах, наслідки яких вона не в змозі самотійно подолати за допомогою наявних засобів та можливостей, та потребують сторонньої допомоги. Кожного року до Проекту зараховується більше 100 сімей м. Києва та Київської області.

6. Дитячий будинок сімейного типу, створений на основі Положення про дитячий будинок сімейного типу, діє за підтримки Дарницької райдержадміністрації м. Києва. На даний час батьки-вихователі виховують 5 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Слід підкреслити, що в умовах становлення в Україні недержавної соціальної інфраструктури Фонд є важливою ланкою та рівноправним партнером у системі соціального захисту дітей та молоді. У рамках нашого дослідження його діяльність має експериментальний характер, водночас вона відображає сучасні підходи до проблеми соціального захисту дітей та молоді, забезпечуючи позитивні результати її вирішення на основі:

- комплексного підходу до розв'язання проблеми організації й управління діяльністю недержавної установи сфери соціального захисту дітей та молоді;
- опосередкованої взаємодії з державними органами, інституціями громадянського суспільства та іншими установами соціальної сфери;
- залучення до співпраці на принципах соціального партнерства комерційних структур, підприємств, установ, благодійних організацій, громадян;
- надання повного комплексу соціальних послуг на безоплатній основі потенційним отримувачам – дітям, підліткам, молоді, їхнім опікунам та офіційним представникам;
- застосування сучасних форм і видів соціально-педагогічної роботи, організації науково-методичних заходів спільно з представниками державних і недержавних організацій, закладів та установ освіти, органів державного самоврядування: конференцій, семінарів, «круглих столів», тренінгів, презентацій тощо.

6. Висновки. Аналізуючи діяльність недержавних установ та її нормативно-правове забезпечення, зазначимо, що в останні роки широко обговорюються проблеми, пов'язані з різноманітними варіантами участі організацій, юридичних і фізичних осіб у передачі соціально незахищеним категоріям дітей та молоді фінансових, матеріальних та інших засобів, наданні їм допомоги в різних формах на основі законодавчо встановлених норм та правил. Мова йде про благодійність, спонсорство, соціальну відповідальність бізнесу, соціальних інститутів й громадськості щодо реалізації соціальних програм і проектів з метою забезпечення захисту різних категорій населення, включаючи дітей та молодь. З цієї точки зору розроблення й упровадження прогресивних ідей соціального плану мають здійснювати недержавні установи, громадські організації, фонди,

центри тощо, які діють сьогодні в ієрархічній системі соціального захисту дітей та молоді в Україні. Це вимагає посилення законодавчо-правової бази з урахуванням сучасних підходів до соціального захисту дітей та молоді як на вітчизняному, так і на міжнародному рівнях.

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією Генеральною Асамблеєю ООН №217 А (III) від 10 груд. 1948р. // Офіц. Вісник України. – 2008. – 15 груд. (№ 93) – С. 89.
2. Закон України «Про громадські об'єднання» № 4572-VI від 22 березня 2012 року [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
3. Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» 5073-VI від 5 липня 2012 року [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>
4. Закон України «Про соціальні послуги» N 966-IV від 19 червня 2003 року [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/966-15>
2. Закон України «Про охорону дитинства» N 2402-III від 26 квітня 2001 року [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
3. Березовська – Чміль О. Соціальна політика та механізми реалізації в Україні / О. Березовська – Чміль. – Ів.-Фр., 2013. – 168 с.
4. Володченко Ж. М. Менеджмент соціально-педагогічної роботи: навч.-метод. посіб. / Ж. М. Володченко. – Н., 2013. – 166 с.
5. Дубич К. В. Нормативно-правове забезпечення системи надання соціальних послуг населенню України // Серія: Право та державне управління. – 2012. – № I [Електронний ресурс] / К. В. Дубич. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VAPSV_pdu/2012_1/St_2.pdf. – Назва з екрана.
6. Європейська соціальна хартія: (Хартія Ради Європи від 3 трав. 1996р. ETS №163) // Офіц. Вісник України. – 2006. – 18 лист. (№ 40). – С. 37.
7. Капська А. Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю / А. Й. Капська. – К., 2001. – 220 с.
8. Конституція України (прийнята на п'ятій сесії ВР України 28 черв. 1996 р.) – К. : Укр. правнича фундація, 1996. – 63 с.
9. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні: реальний стан та перспективи формування. – К., 2009. – 104 с. – С. 11.
10. Соціальні послуги в Україні: теоретичні та практичні аспекти / Ільчук Л.І. та ін.; за заг. ред. Тарабукіної І. І., Ільчука Л. І.]; Центр персп. соц. дослідж. М-ва соц. політики України та НАН України. – К.; Херсон: Журавель, 2011. – 359 с. – С. 87.
11. Управлінські аспекти соціальної роботи: курс лекцій. – К.: МАУП, 2002. – 376 с.
12. Халецька А. А. Соціальний захист населення в Україні: теорія і практика / А. А. Халецька. – Д., 2010. – 430 с.
13. The Universal Declaration of Human Rights, adopted as a resolution №217 A (III) by the United Nations General Assembly on 10 December 1948. Official Herald of Ukraine, 93, 89.

14. Law of Ukraine “On civil societies” № 4572-VI adopted on 22 March 2012. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>

15. Law of Ukraine “On charitable activities and charitable organizations” № 5073-VI adopted on 5 July 2012. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>.

16. Law of Ukraine “On social services” N 966-IV adopted on 19 June 2003. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/966-15>.

17. Law of Ukraine “On child protection” N 2402-III adopted on 26 April 2001. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.

18. Berezovska – Chmil O. (2013). Social policy and mechanisms of its realization in Ukraine. Ivano-Frankivsk.

19. Volodchenko Zh. M. (2013). Management of social and education work : a manual. Nizhyn.

20. Dubych K.V. (2012). Legislative and normative framework of the system of provision of social services to the population of Ukraine. Law And State Governance, 1. Available at: [//nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VAPSV_pdu/2012_1/St_2.pdf](http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VAPSV_pdu/2012_1/St_2.pdf).

21. European Social Charter: (Council of Europe Charter, adopted on 3 May 1996. ETS №163). Official Herald of Ukraine, 40, 37.

22. Kapska A. Y. (2001). Social work : certain aspects of work with children and youth. Kyiv.

23. The Constitution of Ukraine (adopted at the fifth session of Verkhovna Rada of Ukraine on 28 June 1996). Kyiv: Ukrainian legal foundation (1996).

24. System of social protection and social security in Ukraine: the actual state and the prospects of formation (p.11). Kyiv, 2009.

25. Tarabukina I.I., Ilchuk L.I. (Eds.). (2011). Social services in Ukraine : theoretical and practical aspects. Kyiv, Kherson : Zhuravel, Centre of prospects of social research of the Ministry of Social policy of Ukraine and NAN (New Academy of Sciences) of Ukraine.

26. Management aspects of social work : series of lectures. Kyiv: MAUP, 2002.

27. Khaletska A.A. (2010). Social protection of Ukrainian population : theory and practice. Donetsk : Yugo-vostok.